

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne N., bytom M., v dovolacom konaní zastúpená JUDr. M., advokátom, so sídlom v B., proti žalovanej U., IČO: X, so sídlom v B., v dovolacom konaní zastúpenej JUDr. O., advokátkou, so sídlom v P., **o náhradu škody**, ktorá sa viedla na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 19 C 84/2005, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. októbra 2009, sp. zn. 5Co/ 216/2008, 5Co/ 217/2008, 5Co/ 218/2008 takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 27. októbra 2009, sp. zn. 5Co/216/2008, 5Co/ 217/2008, 5Co/ 218/2008 vo výroku, ktorým zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že návrh zamietol a vo výroku o náhrade trov konania **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava III rozsudkom z 25 januára 2007 č.k. 19C 84/2005-297 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyňi sumu 45.400.000,00-Sk s úrokom z omeškania 8% ročne od 01.01.2005 do zaplatenia a trovy konania vo výške 2.943.552,70-Sk. V odôvodnení uviedol, že žalobkyňa ako fyzická osoba uzatvorila dňa 4.11.2003 so žalovanou resp. jej filiálkou v D., na Š. ulici zmluvu o prenájme bezpečnostnej schránky č. 021 na dobu neurčitú od 4.11.2003, za účelom úschovy hodnôt. Do bezpečnostnej schránky postupne žalobkyňa uložila peňažnú hotovosť v celkovej výške 45.400.000,- Sk. Dňa 15.12.2003, za prítomnosti pracovníka žalovanej zistila, že bezpečnostná schránka je prázdna, bez viditeľného porušenia zámku. Prvostupňový súd mal za preukázané, že žalovaná porušila svoju právnu povinnosť v zmysle § 415 Obč. zák. tým, že nevykonala také opatrenia (technické i personálne), aby zamedzila prístupu neoprávnených osôb k bezpečnostným schránkam. Vyslovil, že medzi takýmto porušením právnej povinnosti zo strany žalovanej a vznikom škody u žalobkyne je vzťah následku a príčiny, resp. že hlavnou príčinou vzniku

škody bolo porušenie právnej povinnosti žalovanej vo forme opomenutia konať v zmysle § 415 Obč. zák.

Na odvolanie žalovanej (proti výroku, ktorým bolo žalobe vyhovené a ktorým bola zaviazaná nahradiť trovy konania) odvolací súd napadnutým rozsudkom rozsudok okresného súdu v napadnutej časti vo veci samej zmenil tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 1.659,70-EUR spolu s úrokom z omeškania 8% ročne od 01.01. 2005 do zaplatenia, vo zvyšku návrh zamietol a žalovanej nepriznal náhradu trov konania.

Odvolací súd konštatoval že žalovaná bola oprávnená vykonávať podľa § 2 ods. 2 písm. 1/ zák. č. 483/2001 Z.z. o bankách prenájom bezpečnostných schránok, čo vyplýva z rozhodnutia Národnej banky Slovenska, Úseku bankového dohľadu zo dňa 7. júna 2002, ktorým jej bol rozšírený predmet bankového povolenia aj o túto činnosť. Zmluvu o prenájme bezpečnostnej schránky č. 021, uzatvorenú medzi účastníkmi dňa 4.11.2003 na dobu neurčitú posúdil odvolací súd ako zmluvu nepomenovanú, uzavretú podľa ust. § 51 Obč.zák. Konštatoval, že zmluva nemá znaky len nájomnej zmluvy, naopak obsahuje ustanovenia najviac sa približujúce k zmluve o bankovom uložení vecí podľa § 700 a nasl. Obč.zák., prípadne zmluvy o úschove podľa § 747 Obč.zák. Uviedol, že zo zmluvy vyplýva pre banku povinnosť poskytnúť užívateľovi bezpečnostnú schránku, ktorá plní základnú funkciu brániť tretím - neoprávneným osobám prístupu do schránky. Z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že schránka túto funkciu od určitého, presne nezisteného času, neplnila a schránku mohla otvoriť aj osoba, ktorej nebola poskytnutá a ktorá nemala k nej kľúč, z dôvodu nedostatočného zabezpečenia schránky. Škoda, ktorá v takomto prípade vznikla žalobkyni, bola spôsobená vecou použitou pri prevádzkovej činnosti a banka za škodu zodpovedá podľa § 420a ods. 2 písm. a) Obč.zák. Za skutočnosť odôvodňujúcu zbavenia sa zodpovednosti žalobkyne považoval konanie žalobkyne, ktorá napriek vedomosti o tom, že v prípade vzniku práva na plnenie z poistenia (teda nepochybne aj v prípade vzniku škody na veciach uložených v schránke) banka uhradí užívateľovi škody, ktoré vzniknú na veciach uložených v bezpečnostnej schránke len do výšky poistnej sumy podľa článku II zmluvy, teda do výšky 50.000,- Sk, uložila do schránky niekoľkonásobne vyššiu sumu peňazí, než za stratu či odcudzenie banka zodpovedá v zmysle dojednania účastníkov podľa čl. V bod 14 zmluvy o prenájme bezpečnostnej schránky, ktoré dojednanie nie je v rozpore s obsahom alebo účelom zákona v zmysle ust. § 51 Obč.zák. Žalovanej z tohto dôvodu uložil povinnosť náhrady škody

žalobkyni len do výšky dojednanej účastníkmi v zmluve o prenájme bezpečnostnej schránky, teda vo výške 1.659,70 euro spolu s uplatneným úrokom z omeškania, a vo zvyšku návrh navrhovateľky ako nedôvodný zamietol.

Žalobkyňa napadla dovolaním rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým bol rozsudok súdu prvého stupňa zmenený a jej návrh bol zamietnutý. Žiadala, aby dovolací súd rozsudok krajského súdu zmenil tak, že potvrdí rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej a zaviazže žalovanú na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania. Dovolanie dôvodila s poukazom na § 241 ods. 2 písm. c) O.s.p. tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Za nesprávny považovala záver súdu o zbavení sa zodpovednosti žalovanej za škodu. Vyslovila názor, že právo na plnenie z poistenia je vecou poistného vzťahu medzi žalovanou a poisťovateľom, nemožno ho však spájať s obmedzením žalovanej vo forme limitovania výšky náhrady škody. Žalobkyni právo na plnenie z poistenia nikdy nevzniklo, ani si toto právo voči žalovanej neuplatňuje. Namietala nepreskúmateľnosť záveru odvolacieho súdu o jej vedomosti o tom, že ukladaním finančných prostriedkov do schránky nad 50 000 Sk koná v rozpore so zmluvou o prenájme bezpečnostnej schránky. Takýto záver nevyplýva ani z vykonaných dôkazov. Zdôraznila, že žalobkyňa ju prostredníctvom svojich zamestnancov neupozornila, že uložením peňažnej hotovosti vo väčšom rozsahu ako 50 000 Sk sa vystavuje nepriaznivému následku vo forme zbavenia sa zodpovednosti žalovanou za vzniknutú škodu nad uvedený limit. Okrem toho týmto konaním žalovaná porušila povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 415 Obč. zákonníka. V závere dovolania tiež namietla, že odvolací súd sa pri posudzovaní zmluvy o prenájme bezpečnostnej schránky nezaoberal obsahom zmluvných podmienok, najmä dojednania v čl. V bod 14 z hľadiska ich platnosti.

Žalovaná navrhla dovolanie I ako nedôvodné zamietnuť a žalobkyni uložiť povinnosť nahradiť jej trovy dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O.s.p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, ibaže by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., dovolací súd najskôr pristúpil k skúmaniu väd konania, v zmysle hore uvedeného, i keď ich dovolateľka osobitne nenamietala. Dospel k záveru, že konanie je postihnuté vadou, vyjadrenou v ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p., nakoľko postupom odvolacieho súdu bola odporkyňi odňatá možnosť konať pred súdom.

Dôvodom, zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznával.

Predmetnému dôvodu dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci ide z dôvodu, že odvolací súd pri prejednávaní a rozhodovaní veci postupoval v rozpore s právnymi predpismi (§ 213 ods. 2 O.s.p.) a žalobkyni znemožnil uplatniť procesné práva priznané mu právnym poriadkom na zabezpečenie jeho práv a oprávnených záujmov.

Podľa § 213 ods. 2 O.s.p., ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Dôvodová správa k zákonu č. 384/2008 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov k ustanoveniu § 213 ods. 2 O.s.p. uvádza, že navrhovaným ustanovením sa má v praxi zabrániť vydávaniu prekvapivých rozhodnutí. Tento zámer v plnom rozsahu

zodpovedá relevantnej judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. vec E.R.T. c/a Španielsko z roku 1993 (č. 18390/91 a ďalšie). Bližšie zároveň odkazuje na výklad ustanovenia § 100 ods. 1 O.s.p. v zmysle ktorého, počas konania môže súd účastníkom uviesť, ako sa na základe doteraz tvrdených a preukazovaných skutočností javí právne posúdenie veci.

Občiansky súdny poriadok stojí na zásade predvídateľnosti rozhodnutí súdu. Predvídateľne je také rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup pri konaní a rozhodovaní. Zákon ustanovuje, že účastníci by nemali byť zaskočení možným iným právnym posúdením veci súdom bez toho, aby im bolo umožnené tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť k ich preukázaniu dôkazy. Sudcov iný právny názor, než je názor účastníkov konania môže súd účastníkom v priebehu konania oznámiť. Účelom oboznámenia účastníkov konania s tzv. predbežným právnym posúdením veci je zameranie dokazovania na sporné skutočnosti tak, aby sa vyslovený predbežný názor sudcu potvrdil alebo vyvrátil. To znamená, že inštitút tzv. predbežného právneho posúdenia veci sa uplatní iba v prípade rozhodovania o veci samej, t.j. o samotnom uplatňovanom návrhu.

V prejednáwanej veci súd prvého stupňa uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 45.400.000,00-Sk s príslušenstvom, keď mal za preukázané, že žalovaná porušila svoju právnu povinnosť v zmysle § 415 Obč. zák. tým, že nevykonala také opatrenia (technické i personálne), aby zamedzila prístupu neoprávnených osôb k bezpečnostným schránkam. Vyslovil, že medzi takýmto porušením právnej povinnosti zo strany žalovanej a vznikom škody u žalobkyne je vzťah následku a príčiny, resp. že hlavnou príčinou vzniku škody bolo porušenie právnej povinnosti žalovanej vo forme opomenutia konať v zmysle § 415 Obč. zák.

Odvolaací súd v porovnaní so súdom prvého stupňa svoj zmeňujúci rozsudok založil na právnom názore odlišnom od právneho názoru súdu prvého stupňa, keď vychádzal z toho, že škoda, ktorá vznikla žalobkyni, bola spôsobená vecou použitou pri prevádzkovej činnosti a banka za škodu zodpovedá podľa § 420a ods. 2 písm. a) Obč.zák. Súčasne mal za preukázané, že žalovaná sa zbavila zodpovednosti (§ 420a ods.3 Obč. zák.) v rozsahu 54 350 000 Sk (1 804 089,49€), pričom za rozhodnú skutočnosť považoval konanie žalobkyne, ktorá napriek vedomosti, uložila do bezpečnostnej schránky finančnú hotovosť niekoľkonásobne prevyšujúcu 50 000 Sk (1 659,70€).

Podľa dovolacieho súdu odvolací súd svojím vyššie uvedeným postupom porušil právo žalobkyne na spravodlivý proces, pretože tým, že svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa, v skutočnosti žalobkyňu odňal právo namietat správnosť jeho právneho názoru. Až z rozhodnutia odvolacieho súdu sa žalobkyňa dozvedela, že odvolací súd vyvodil svoj iný právny záver zo skutočností, ktoré dosiaľ neboli súdom prvého stupňa hodnotené. K novým právnym záverom odvolacieho súdu sa účastníci konania nemali možnosť vyjadriť, prípadne predložiť nové dôkazy, ktoré z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa sa nejavili významnými. Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil odporkyňu realizáciu jej procesných práv, lebo jej odoprel možnosť prieskumu správnosti rozhodujúcich skutkových zistení. Svojím postupom teda odporkyňu odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

Hoci v súčasnom štádiu konania dovolaciemu súdu neprislúcha hodnotiť skutkové a na ne nadväzujúce právne závery odvolacieho súdu, dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že v novom konaní bude potrebné, aby sa odvolací súd zaoberal existenciou liberačného dôvodu. V prípade, že spočíva vo vlastnom konaní poškodeného (§ 441 Obč. zák.) , pre takýto záver si musí zadovážiť predovšetkým skutkové podklady. Nesmie pritom opomenúť, že dôkazné bremeno zaťažuje toho, kto za škodu zodpovedá.

Nakoľko došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu, t.j. v časti, ktorou došlo k zamietnutiu návrhu, teda v rozsahu 1 804 089,49€ s príslušenstvom a v závislom výroku o náhrade trov konania (§ 242 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) uznesením zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. apríla 2011

JUDr. Jana B a j á n k o v a, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť :
Hrčková Marta

